

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Віктор Олександрович ГЕВОРКОВ,
*Чернівецький інститут Міжнародного
гуманітарного університету*

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент
Соцький А. М.*

Будь-яке наукове дослідження спрямоване на його подальше впровадження. Результати робіт теоретичного характеру підлягають науковому використанню, а прикладні — практичному застосуванню. Впровадження — передача результатів дослідження споживачеві наукової продукції в зручній для споживача формі, що забезпечує підвищення ефективності роботи споживача, оформлене відповідними документами. Впровадження результатів наукових досліджень може полягати: у використанні в розробках інших проблем (розробка теоретичних і методичних положень, на основі яких формулюються конкретні рекомендації, представлені у вигляді методик, інструкцій, нормативів тощо); у використанні в навчальному процесі (включення в навчальні, навчально-методичні та методичні посібники та підручники); у впровадженні у суспільну практику та виробництво [1].

Процес впровадження результатів дослідження у практику проводять у два етапи:

1) дослідно-виробниче впровадження, яке складається з таких стадій: підготовка впровадження (планування, визначення термінів, послідовності виконання роботи, необхідного оснащення, підготовка попередньої документації); власне впровадження результатів; завершення впровадження (випробування, оформлення документів).

2) серійне впровадження (впровадження в повсякденну практичну діяльність досягнень науки, нової техніки, технології; випробування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій) [1].

Оцінка фундаментальних досліджень проводиться на основі якісних показників: можливість широкого застосування результатів досліджень у різних галузях народного господарства; новизна явищ, які сприяють проведенню принципово актуальних досліджень; вклад у безпеку, обороноздатність країни, збереження навколишнього середовища; пріоритет вітчизняної науки і міжнародне її визнання; фундаментальні монографії з тем і їхнє цитування видатними вченими світу.

Критеріями оцінки результатів теоретичного дослідження є їхні предметність, повнота, несуперечність, інтерпретація, перевіряємість і достовірність. [1]

Суб'єктами виконання науково-дослідних робіт і розробок є наукові організації, науково-дослідні центри при вищих навчальних закладах, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації, експериментальні підприємства, а також науково-виробничі об'єднання (технопарки, технополіси, науково-виробничі центри та інші об'єднання) [2].

Суб'єктами впровадження і використання НДР можуть бути державні структури, підприємства, фірми, концерни та інші організації-замовники науковотехнічної продукції [2].

Ефективність прикладних досліджень визначається сукупністю загальних і конкретних кількісних показників.

До загальних показників належать:

1) основні (характеризують ефективність всього дослідження в цілому з урахуванням результатів у процесі створення, виробництва, споживання або експлуатації об'єктів нової техніки, технології, матеріалів); до них належать: співвідношення корисного ефекту у вартісному виразі від впровадження результатів (проекування, виробництво, експлуатація) і затрат на виконання, освоєння в сфері виробництва і експлуатації; співвідношення тривалості періоду ефективної роботи і періоду розробки, освоєння і експлуатації; суспільна значущість результатів, тобто рівень поширення і застосування цих результатів у народному господарстві;

2) конкретні (показники, які характеризують ефективність розробок у певних сферах, на певних етапах використання) [1].

Критеріями оцінки результатів емпіричного дослідження є: об'єктивність (настільки, наскільки це можливо); адекватність, валідність, (оцінка саме того, що дослідник хоче оцінити); нейтральність (по відношенню до досліджуваного явища); достатня повнота (охоплення всіх істотних характеристик досліджуваного явища, процесу).

Ефективність наукових досліджень окремого дослідника та науково дослідної групи оцінюється по-різному. Ефективність роботи дослідника оцінюється: за публікаціями (кількість публікацій, друкованих аркушів, монографій, підручників, навчальних посібників); за економічною ефективністю (продуктивність праці дослідника); за новизною розробки (кількість авторських посвідчень, патентів); за цитуванням (кількість посилок на друковані праці дослідника) [1].

Ефективність науково-дослідної роботи групи залежить: від середньорічного вироблення НДР; від кількості впроваджених тем; від економічної ефективності від впровадження НДР та ДКР; від загального економічного ефекту; від кількості отриманих авторських посвідчень та патентів; від кількості проданих ліцензій; від валютного виторгу [2].

Робоча гіпотеза є головним методологічним інструментом, що організовує процес дослідження й визначає його логіку. Для вирішення питання про те, прийняти чи відкинути дану гіпотезу, її потрібно зіставити з альтернативними гіпотезами. Це пов'язано з тим, що для Основи методології та організації наукових досліджень гіпотези характерна наявність неоднозначності, через що не можна бути цілком упевненим в її істинності. Головне завдання гіпотези — розкрити ті об'єктивні зв'язки та співвідношення, що є визначальними для досліджуваного явища [2].

Отже, впровадження та оцінка ефективності наукових досліджень є різною для фундаментальних і прикладних робіт. Перші характеризуються науковим впровадженням результатів. Їх оцінюють з точки зору можливості широкого застосування у різних галу-

зях, підняття авторитету вітчизняної науки, міжнародного визнання і цитування видатними вченими світу. Другі, зазвичай, оцінюються відповідно до результатів їхнього практичного (суспільного та виробничого) впровадження. Важливе значення в оцінці прикладних досліджень мають показники їхньої економічної ефективності. Підбиваючи підсумки розгляду особливостей оформлення результатів наукових досліджень, їхнього впровадження та оцінки ефективності, варто відзначити, що початки формування навичок науково-дослідної роботи закладаються у вищих навчальних закладах при написанні рефератів, доповідей, курсових, бакалаврських та магістерських робіт. Найпоширенішою формою розкриття змісту та результатів індивідуальних наукових досліджень є дисертації, колективних – науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. Друк рефератів, тез доповідей, наукових статей і монографій, отримання патентів допомагає апробувати наукові досягнення, поінформувати наукову спільноту про результати наукових досліджень та надати науковцям можливість наступного використання нових знань у розробках інших наукових проблем, включення їх у навчальні курси з відповідних дисциплін та подальшого впровадження у суспільну практику та виробництво. Варто зазначити, що ефективність науки не зводиться тільки до впровадження результатів дослідження і оцінки одержаного ефекту – найвищим щаблем розвитку науки є визнання її досягнень у світі.

Список використаних джерел:

1. Шишкіна Є. К., Носирев О. О. *Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник* Харків 2014. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/14270/3/Shyshkina_Metodolohiia_naukovykh_doslidzhen_2014.pdf
2. *Методика оцінки ефективності науково-дослідних робіт* (Укл. В. А. Карпов, Т. С. Корольова, А. З. Підгорний). Одеса: ОДЕУ, 2005 р. 19 с.